JULES VERNE

KRVAVA NOĆ U MEHIKU

ILI

OSVEĆENA IZDAJA

ST. KUGLI / ZAGREB

20353

KRVAVA NOĆ U MEHIKU

ILI

OSVEĆENA IZDAJA

NAPISAO

JULES VERNE

TISAK I NAKLADA ST. KUGLI, ZAGREB, ILICA 30

SADRŽAJ.

Strana

I. Od Ostrova Guajau u Acapulco — — — 9
II. Od Acapulca u Cigualan — — — — — 20
III. Iz Cigualana u Tasco — — — — — 29
IV. Od Tasca u Cuernavacu — — — — — 34
V. Od Cuernavace put Popocatepetla — — — 42

I. Od ostrova Guajana u Acapulco.

Na 18. listopada 1825. usidrile su se »Azija«, velika španjolska ratna lađa i »Costanzia«, mali ratni brod sa osam topova, kod ostrova Guajan, jednoga od ostrva Marijanâ. Prije šest mjeseci već su te lađe otplovile iz Španjolske, pa je u momčadi istih, koja je bila oskudno hranjena, neuredno plaćana i naporima izmorena, došlo do tajnih buntovnih osnova. Povrede zapta dešavale su se pretežno na »Costanzii«, kojoj je zapovijedao kapetan Orteva, muž gvozdene eneržije i neslomive volje. Nekoliko teških oštećenja i tako neočekivanih, da su se mogla pripisivati samo nedostatku pažnje, zadržalo je ovu lađu opetovano na njezinom putovanju. Sad je bila prisiljena i »Azia«, kojom je zapovijedao Don Roque du Guzuarte, da se usidri. Neke naime noći razbila se kroz nerazjašnjivim načinom sjevernica na »Costanzii«. Drugi put se ispostavilo, da su barduni i prednje katarke tako trošni, kao da su prorezani nožem tako, da se čitav jarbol sa svom opremom srušio. Napokon su se dva

puta, baš u doba manevra, prekinuli konopi kormila.

Otoci Marijanski pa dakle i Guajan, podpadali su pod vrhovno kapetanstvo na Filipinama. Ovdje su dakle Španjolci bili kod kuće, pa su mogli svoja oštećenja ispraviti.

Za ovoga prisiljenoga boravka na kopnu saopćio je don Orteva donu Roqui svoja opažanja u pogledu oslabljivanja zapta na svojoj lađi, pa su se oba zapovjednika zamjenito obvezala na udvojenu budnost i strogost.

Don Orteva morao je nada sve paziti na dva svoja čovjeka, na poručnika Martineza i čuvara jedrilja Joséa.

Poručnik Martinez, koji je svoj časnički položaj izvrgao pažnji već mnogim sumnjivim sastancima na palubi, bio je već opetovano kažnjen; za njegova tamnovanja na lađi zastupao ga u poslovima časnički zamjenik Pablo. Čuvar jedrilja José, bio je surov, sumnjiv značaj, koji je svoju privrženost vagao prema dobivenoj plaći. Njemu je stoga čvrsto pazio na prste vrlo čestiti nadmornar Jacopo, koji je uživao bezuvjetno povjerenje don Orteve.

Časnički zamjenik Pablo, bio je od onih rijetkih iskrenih i srčanih ljudi, koje plemenština oduševljuje na veledušne čine. Za svoga dobročinitelja, kapetana Ortevu, koji ga je jednoč prigrlio kao sirotu i odgojio, pošao bi

i u smrt. Za opetovanih razgovora sa nadmornarom Jacopom, pokazao je često u mladenačkom zanosu i dobroti srca svoju djetinju ljubav, koja ga je vezala uz kapetana i u znak suglasja Jacopo mu znao krepko stisnuti ruku. No što su mogla ova trojica proti strastima buntovne posade? Dok su danju i noću nastojali, da ukrote duh nesloge, što bi se tu i tamo pojavljivao, uspirivali su Martinez i José sve uspješnije pobunu i najnedostojniju izdaju.

Kotvar, poručnik Martinez, boravio je na Guajanu u nekoj niskoj kolibi i oko njega se sabralo nekoliko božmana i oko dvadeset mornara s obje ratne lađe.

— Drugovi, započe Martinez, hvala oštećenjima, morale su se obje naše lađe usidriti kod Marijanskih ostrova, a time mi se pružila prigoda, da s vama mogu razgovarati, a da ne budemo osluškivani.

— Živio! zaori već u početku iz svih grla.

— Govorite, poručniče, kliknulo je više mornara, da čujemo vaše nakane.

— Dakle čujte moju osnovu, odvrati Martinez. Čim se dočepamo obijuh lađa, zaplovit ćemo put meksikanske obale. Poznate, da nova savezna država nema još ni jednoga ratnoga broda. Tamo će naše lađe kupiti, a da ih ni ne pregledaju, a time će se podmiriti ne samo

naša zaostala plaća, nego će i lijepa svota još preteći, da se podijeli među nas.

— Pristajemo!

— A kakav ćemo znak ugovoriti, da na obje lađe u isti mah stanemo raditi? zapita jedriljar José.

— S »Azije« će biti puštena raketa, odvrati Martinez. U tom trenutku navalite! Nas je deset proti jednome, a časnici linijskog broda i briga moraju biti svladani prije nego li se saberu.

— A kad se ima taj znak očekivati? zapitali neki božmani s »Costanzie«.

— Za nekoliko dana, čim doplovimo u blizinu ostrova Mindanao.

— No Meksikanci će nas primiti sa topovskim tanetima, rekne jedriljar José. — Ako se ne varam, izdala je saveznička vlada dekret, da se svi španjolski brodovi imadu najstrožije promatrati, tako, da nas mjesto novca, kojemu se nadamo, dočeka olovo i željezo iz pušaka i topova.

— Glede toga se umiri, José! odvrati Martinez, mi ćemo se već iz daleka upoznati.

— A kojim načinom?

— Izvjesit ćemo meksikansku zastavu.

Rekavši to razvije poručnik pred buntovnicima bijelo-crvenu zastavu.

Duboka je tišina nastala, kad su ugledali taj vanjski znak meksikanske nezavisnosti.

— No, zar opet čeznete za bojama Španije? upita ih poručnik podrugljivo. Tko za njom čezne, neka se odijeli od nas i neka uz povoljan vjetar plovi pod zapovjedništvom kapetana don Orteve ili don Roquea. Mi, koji smo voljni, da otkažemo poslušnost, već ćemo postići svoj cilj.

— Nedvojbeno! kliknu svi sakupljeni.

— Drugovi! doda Martinez, — naši časnici namjeravaju pomoću pasatnih vjetrova ploviti put Sundajskih ostrova; no mi ćemo im pokazati, da i bez njih možemo lavirati protiv promjenljivih vjetrova na Tihom oceanu.

Učesnici ovog tajnog sastanka rastali su se i povratili se s raznih strana opet na lađe, kojima su pripadali.

Dojdućega dana digle su ratne lađe sidra i punim jedrima zaplovile put jugozapada, pravcem Nove Holandije. Poručnik Martinez obavljao je opet svoju službu, ali su ga po nalogu kapetana Orteve pozorno promatrali.

Međutim podilazile su dona Ortevu pokatšto mračne slutnje. On se žalostio, jer španjolskoj ratnoj mornarici prijeti propast, preotme li maha neposluh mornara. Njegovo rodoljubno čuvstvovanje nije se moglo smiriti radi nesretnih udaraca, koji su sad njegovu

otadžbinu redom stizavali, a koji su završeni time, što se Meksiko odcijepio. Kadikad razgovarao je s potčasnikom Pablom o tim ozbiljnim pitanjima, osobito o negdašnjoj supremaciji španjolske mornarice na svim morima.

— Sinko moj, poče on nekoga dana, — duh zapta iščezao je kod naših mornara. Osobito na mojem brodu zapažaju se znaci pobune, koja prijeti, pa je lako moguće, — tako bar nešto naslućujem, — da uslijed gadne izdaje izgubim život! No ti ćeš me osvetiti, da ujedno osvetiš i Španjolsku, koju žele u meni pogoditi.

— Kunem vam se, kapetane! odvrati Pablo.

— Ne zavadi se na brigu s nikim prije vremena, ali se sjeti u svoje vrijeme, sine, da u ovim nesretnim vremenima domovini najbolje služimo time, da pazimo na one jadnike, koji bi da izdadu domovinu te da ih u pravo vrijeme kaznimo.

— Obećajem vam, da ću tome posvetiti moj život, — odvrati mladić, — štaviše, rado ću i u smrt poći, bude li trebalo, da kaznim izdajice.

Tri dana su već lađe plovile od Marijanskih ostrva. Uz povoljan vjetar letjela je »Costanzia« preko široke pučine. Dražestan, vitki i brzi brig skakao je preko valova i njihova pjena poškrapavala je osam topova šestfuntaša.

— Dvanaest uzala, poručniče, rekne neke večeri časnički zamjenik Pablo poručniku Martinezu. Budemo li i dalje tako plovili s vjetrom u krmu, ne će prevoz dugo trajati.

— Dao Bog! Dosta smo pretrpjeli tako, da bi jednoč već mogao biti kraj našim patnjama.

Jedriljar José nalazio se u tom trenutku u blizini podpalublja pa je čuo posljednje riječi poručnikove.

— Doskora moramo ugledati nekakvu zemlju, nastavi Martinez glasnije.

— Zaista, ostrovo Mindanao, odvrati zamjenik časnika. Sada plovimo pod 140. stupnjem istočne duljine uz osam stupnjeva sjeverne širine, pa ako se ne varam, ostrvo leži — —

— Pod 140 stupnjem 39 minuta duljine pa 7 stupnjeva širine, — zakrči mu riječ Martinez.

José je podigao malo glavu i pošao nakon jednog neshvaćenog znaka na prednji dio lađe.

— Vi imate ponoćnu stražu, Pablo? zapita Martinez.

— Imadem, gosp. poručniče.

— Već je oko šest sati, ne ću da vas zadržavam.

Pablo se udalji.

Martinez je ostao sam na palubi i uperio pogled na »Aziju«, koja je plovila pod vjetrom brigga. Večer je bila divna i obricala jednu od

onih noći, koje su u pojasu vrućine često tako svježe i mirne.

Poručnik potraži u polutami ljude palubne straže. Prepoznao je Joséa i više mornara, s kojima je na Guajanu raspravljao.

Brzo se Martinez približi kormilaru, kojemu šapne nekoliko riječi.

Odmah se moglo primjetiti, da se kormilo okreće malo više proti vjetru, isto tako, da se brigg primiče sve više ratnoj lađi »Aziji«.

Protivno navici na palubi koracao je Martinez pod vjetrom amo tamo, da uzmogne »Aziju« što bolje promatrati.

Najednoč se na drugom brodu začuo prasak.

Na ovaj znak skoči Martinez na povišeno mjesto i vikne glasno:

— Svi na palubu! Uvucite veliko jedro!

U tom trenutku izađe i don Orteva s drugim časnicima iz dunete i obrati se na poručnika.

— Čemu ta manevra? upita.

Ne davši odgovora skoči Martinez dolje i jurne prema prednjem kaštelju.

— Dolje križe! zapovjedi poručnik. Praćati! Popustiti zatege velikog donjeg leta!

U to se čulo novo praskanje na »Aziji«.

Momčad je slušala zapovijedi poručnikove, brigg se okrenuo proti vjetru i ostao stojeći pomoću malog košnog jedra.

Don Orteva obratio se prema nekolicini muževa, koji su ostali u njegovoj blizini.

— K meni, moji valjani! kliknuo on.

Zatim pristupi k Martinezu.

— Pograbite ovoga časnika! zapovijedi.

— Smrt zapovjedniku! odgovori Martinez.

Pablo i dva časnika pograbe mačeve i pištolje. Nekoji mornari, s Jacopom na čelu, požurili se, da im pomognu, ali su ih buntovnici svladali, razoružali i učinili neškodljivima.

Mornari i posada postavili su se po svoj širini palube i pošli protiv svojih časnika. Vjernim muževima, kad su bili potisnuti na dunetu, nije preostalo ništa drugo, no da se obore na buntovnike.

Don Orteva opali pištolj u Martineza.

Drhtavi hitac promaši.

U to se digla raketa s »Azije«.

— Pobjeda! Pobjeda! kliknuo je Martinez.

Čitav prizor nije dugo trajao. Kapetan napade osobno na poručnika, ali brzo podlegne, teško ranjen i svladan pomoću buntovnika. Za časak zadesila je i časnike njegova sudbina.

U užetima brika izvjesiše svjetiljke kao odgovor na svjetiljku u užetima »Azije«. Pobuna na ratnom brodu buknula je u isti čas i bila isto tako okrunjena uspjehom.

Poručnik Martinez zapovijedao je sada na »Constanzii«, a njegovi zarobljenici bili su poba-

cani u stanicu za vijećanje. No kad je momčad ugledala krv, pojavili su se u nje divlji nagoni. Nisu se zadovoljili pobjedom već su mornari htjeli ubijati.

— Udavite ih! urlikali su neki najbijesniji. Usmrtite ih! Samo mrtav čovjek ne može više da govori.

Na čelu krvožednih prodirao je sad Martinez u stanicu za vijećanje; no ostala se momčad usprotivila klanju i časnici bili su spašeni.

— Izvedite don Ortevu na palubu, — zapovjedi Martinez.

I njegovu su zapovijed poslušali.

— Orteva, progovori Martinez, ja sam sada zapovjednikom obijuh lađa. Don Roque moj je zarobljenik kao što si i ti. Sutra ćemo vas obojicu iskrcati na jedno osamljeno ostrovo, — zatim ćemo u koju meksikansku luku, gdje ćemo lađe prodati republikanskoj vladi.

— Izdajica! dobaci mu Orteva mjesto odgovora u lice.

— Postavite opet veliko jedro i držite oštro uz vjetar. Ovog čovjeka treba čvrsto svezati na platnici.

I on pokaže na Ortevu. Njegova zapovijed bude izvršena.

— Ostali dolaze u donje prostorije. Lavirat ćemo proti vjetru. Naprijed! Brzo, drugovi!

Zapovijed je bila odmah izvršena. Kapetan Orteva, sakriven pod brigantinom velikoga jedra u donjem dijelu broda, vikao je sveudilj: »izdajica!« i »hulja!«

Bijesan od srdžbe skoči Martinez sa sjekirom u ruci u stanicu na palubi. Drugi su ga odvukli od kapetana, no krepkom rukom prosjekao Martinez zategu malog brika. Drvo, koje sad vjetar prebaci na drugu stranu, pogodilo je kapetana i smrvilo mu lubanju.

Na briku začuo se krič užasa.

— Nesretnim je slučajem izgubio život. Bacite truplo u more!

Opet su ga mornari poslušali.

Obje lađe jedrile su svom mogućom brzinom put Meksika.

Drugoga dana sreli su jedno pusto ostrovo. Čamce »Constanzie« i »Azije« spustili su u more, a časnici, osim časničkog zamjenika Pabla i nadmornara Jacopa, koji su se prividno potčinili Martinezu, otpremljeni su na ovaj osamljeni otok. Nekoliko dana poslije našao ih neki engleski brod za hvatanje kitova te otpremio na Manilu.

Kako se je dogodilo, da su Pablo i Jacopo prešli u tabor izdajica? Dalnji tok naše pripovijesti razjasniti će to.

Nekoliko tjedana poslije usidriše se obje lađe u montereyskom zatonu, na sjeveru stare Ka-

lifornije. Martinez saopći svoju nakanu vojničkome zapovjedniku u luci. Ponudio se, da obje lađe, vlasništvo Španjolske, sa municijom i potpunom ratnom opremom proda meksikanskoj konfederaciji, koja nema još ni jedne ratne lađe, a stavlja joj na raspolaganje i momčad. No zato mora isplatiti i svu zaostalu plaću momčadi, koju ova nije primila otkad je otplovila iz Španjolske. Guverner je odgovorio, da nema punomoćja za sklapanje takovoga ugovora. Preporuča s toga Martinezu, da se osobno obrati na meksikansku vladu, gdje će tu stvar lako sam urediti. Poručnik je poslušao taj savjet, ostavio »Aziju«, koja je mjesec dana bila stavljena izvan službe, u Montereyu i zaplovio na »Constanzii« opet dalje. Pablo, Jacopo i José pripadali su posadi i brik je nastavio plovidbu, razapevši sva jedra, uz povoljan vjetar, da po mogućnosti što prije dospije u luku Acapulco.

II. Od Acapulca u Cigualan.

Između četiri meksikanske luke na Tihom oceanu, naime San Blas, Zacatula, Tehuantepe i Acapulco, pruža potonja najviše udobnosti brodovima. Grad je dašto kukavno građen i vrlo nezdrav, ali luka mu je sigurna, te bi mogla sigurno primiti i stotinu lađa. Visoke,

strme obale štite ju sa svih strana i stvaraju time tako mirnu i tihu luku, da bi koji putnik, da se s kopna približi ovoj luci, istu mogao smatrati kopnenim jezerom, koje okružuje brdovita okolica.

U ono je vrijeme bio Acapulco zaštićen sa tri utvrde, koje su ga opasivale s desne strane, dok je ulaz u luku čuvala baterija od sedam topova, koja je u slučaju nužde mogla križati svoju vatrenu liniju sa topovskom vatrom tvrđave Santo Diego u pravom kutu. Potonja utvrda brojila je uostalom trideset topova, gospodovala je nad cijelom lukom te bi mogla nedvojbeno potopiti svaku lađu, koja bi pokušala, da silom prodre u luku.

Grad se dakle jedva imao čega bojati s morske strane, pa ipak ga je tri mjeseca iza gore ispripovijedanih događaja obuzela zaista užasna strava.

Dojavljen bje dolazak jednoga broda s morske pučine. Uznemireni s nakana ovoga sumnjivoga jedrenjaka, prepustili su se žitelji napadnome strahu. Nova savezna država bojala se naime još uvijek, da se ne povrati španjolsko gospodstvo. To se dalo protumačiti time, što meksikanska središnja vlada nije imala a ma baš još ni jedan ratni brod, da zaštiti svoju obalu, iako je Meksiko već sklopio trgovački ugovor s Velikom Britanijom i nedavno je već

iz Londona stigao poslanik, koji je sobom donio priznanje samostalne, slobodne meksikanske države.

U svakom slučaju mogao je taj brod biti samo brod smionih gusara, kojega je pred sobom gonio jaki sjevero-zapadnjak, koji u onim dijelovima Tihoga oceana vlada gotovo isključivo od jeseni do posljednjih ekvinocija. Žitelji Acapulca nisu ipak bili sigurni za svoju stvar te su već unaprijed vijećali i pripravljali se, da možebitno iskrcavanje stranaca odbiju, kad li taj brod, koji im je toliko zadavao straha, na svojim zastavnim sošnjacima razvije zastavu meksikanske nezavisnosti.

Na pol topovskog hica od luke usidrila se »Constanzia« ujedared; njezino ime moglo se već s obale sasvim dobro pročitati. Jadra su bila pričvršćena na križima, a jedan čamac spušten i doskora stigao u luku.

Odmah, čim se iskrcao, pošao je poručnik Martinez k guverneru, da ga obavijesti o svrsi svoga dolaska. Ovaj je potpuno odobrio poručnikovu odluku, da sam putuje u Meksiko, pa da ondje utanači i potpiše dotični kupoprodajni ugovor s generalom Guadalupom Vittoriom, predsjednikom meksikanske konfederacije. Čim se ova vijest proširila gradom, izrazilo je pučanstvo najotvorenije svoju radost. Pučanstvo se sjatilo do luke, da promatra prvi

ratni brod meksikanske ratne mornarice i nazrijevalo je u posjedu ovoga broda jasan dokaz, da je među Španjolcima nestalo svakog zapta, pa da će se tim laglje moći odhrvati svakomu novomu pokušaju svojih prijašnjih gospodara, da im opet ne sjednu za vrat.

Martinez se povratio na svoju lađu. Nekoliko sati poslije ležao je brik »Constanzia« u nutarnjoj luci, a njegova posada bila je nastanjena kod pučanstva, koje je bilo veselo uzbuđeno. No kad je Martinez svoje ljude skupio na prozivanje, iščezli su bez traga Pablo i Jacopo.

Od svih zemalja na svijetu razlikuje se Meksiko visinom i proširenjem visoravni, koja zaprema sredinu njegovu. Lanac Kordilera proteže se pod općenitim imenom Anda preko cijele srednje Amerike, prosijeca Guatemalu, pa se kod ulaza u Meksiko dijeli u dva traka, koji teku istosmjerno obalama područja. Oba ova traka sačinjavaju samo obronke goleme visoravni Anahuac, koja se diže i do 2.500 metara iznad susjednih mora. Ovaj niz stupnjevitih ravnica, koje su mnogo prostranije, no jednako jednolične kao i one u Peruu i Novoj Granadi, zaprema od prilike tri petine zemlje. Kod ulaza u stari teritorij Meksika dobivaju Kordilere ime »Sierra Madre« i po njihovu dijeljenju u tri grane, od prilike u visini

gradova San Miquel i Guanaksato, šire se i gube do 57. stupnja sjeverne širine.

Među lukama Acapulco i gradom Meksikom, prugom od osamdeset milja, tlo je manje razrovano, a planinski obronci nisu tako strmi kao što su između Meksika i Vera Cruza. Nakon što se pregaze granitna brda u kosama, koje su blize Tihom oceanu, i stigne u područje, na koje spada i luka Acapulco, zamjećuje putnik samo još one pofirne hridi, iz kojih industrija dobiva sadru, bazalt, prvobitni kreč, tutiju, bakar, srebro i zlato. Upravo cesta iz Acapulca u Meksiko pruža divne tačke vidika, neobične pojave u bilinskom svijetu, koje su nekoliko dana nakon dolaska »Constanzie«, dva jahača, što su onuda jezdili, katšto zamjećivali a katšto opet zanemarivali.

To su bili Martinez i José. Potonji je dobro poznavao put. Koliko li je puta prošao brdima Anahuaca! Baš radi toga otklonili su ponudu, da uzmu sa sobom indijanskoga vodića, opskrbili su se samo s izvrsnim konjima te sad jašili što su najbrže mogli put Meksika.

Nakon dvosatnoga oštroga kasanja, koje ih je spriječilo u govorenju, zaustavili su se.

— Poručniče, jašimo korakom! klikne José, koji se već bio zamorio. — Santa Maria! Ja bih volio uz jarki sjeveroistočnjak sjediti dva sata na prednjem jarbolu.

— Požurimo se! odvrati Martinez. — Zar ne, José, ti poznaš put, dobro ga poznaš?

— Isto tako dobro, kao što vi poznajete put iz Cadiksa u Vera Cruz, a ovdje se ne trebamo bojati bura u zatonu i pjeskulja kod Taspana ili Santandera, koje bi nas mogle zadržati!... No korakom!

— Ne, rađe brže, — odvrati Martinez i obode svoga konja. Bojim se toga iščeznuća Pabla i Jacopa. Da ne namjeravaju sami kod pazara korist izvući i ukrasti naš dio?

— Tako mi svetoga Jakoba! To bi samo trebalo, prihvati drsko stražar jarbola, — da okradu takove kradljivce, kao što smo mi!

— Koliko ćemo dana trebati da stignemo u Meksiko?

— Četiri do pet dana, poručniče. Cijeli taj put puka je šetnja. Samo jašimo korakom. Ta vidite, da put vodi uzbrdice.

U istinu, sad su istom zamjetili prve uzvisine i brda.

— Naši konji nisu potkovani, nastavi čuvar jarbola, popostavši, a njihova kopita brzo se troše na ovom granitnom tlu. No ne kažite ništa zla o tom tlu. Tu dolje u njemu leži zlato, pa ako sad i prolazimo preko njega, poručniče, tad to ne znači jamačno, da ga preziremo!

Oba jahača uspela su se na malu uzvisinu, bogato zasjenjenu raznovrsnim paomama pa i

meksikanskom sago paomom. Pod njihovim nogama pružala se velika obdjelana ravnica i razvila bujnu tropsku vegetaciju pred njihovim očima. S lijeve strane ograničavala je dražesnu ravnicu šuma mahagoni stabala. Vitki grmečci papra savijali su svoje pružive grane u žarkom dahu Tihog oceana; tamo su stršila gusta polja, zasijana sladornom trskom. Snažni nasadi pamuka stresali su nečujno svoje cvijetne štitove. Tu i tamo digao se po koji convolvulus (jelappe off.) ili bojama obilujući piment, izmiješan sa drvećem indiga, kakaovca, kapeša ili guajaca. Svi ti razni proizvodi tropske flore, dalije mencelije i heliantusi itd., resili su bogatstvom svojih boja taj dražesni dio meksikanskoga područja.

Sva ova krasna priroda, kao da oživljuje pod žarkim zrakama, što ih sunce šalje dolje. Ali i pod istim suncem, koje žeže, valjaju se nesretni žitelji u grčevima žute groznice! Za to ovi jedva napučeni i zapušteni predjeli ostaju uvijek bez života i buke.

— Kakav je ono čunj, što se tamo na obzorju pred nama koči u visinu? upita Martinez svoga pratioca.

— To je vrhunac Brea, koji se uostalom jedva diže nad ravnicu, koja ga okružuje, — odvrati nehajno José.

Ovaj čunj sačinjava prvo zamijetivo uzvišenje silnih kordilerskih planina.

— Požurimo se, opominjao je Martinez, prednjačeći dobrim primjerom. Naši konji potječu iz hacienda zapadnoga Meksika i vični su putovanjima po Savanama na ove neravnosti tla. Upotrijebit ćemo put, gdje vodi nizbrdice te uteći iz ovih bezgraničnih, samotnih krajeva, koji nas baš ne razveseljuju.

— Da poručnik Martinez ne ćuti grižnju savjesti? upita José i slegne ramenima.

— Grižnju savjesti!... O ne, to nipošto!... Martinez je opet zašutio i tako su obojica jašili šutećke i dosta brzim tempom.

Dospjeli su do čunja Bree, na koji su se popeli strmim stazama duž dubokih ponora, koji ipak nisu ni izdaleka još nalikovali bezdanim jazovima Sierra Madre. Pošto su prešli i protivni obronak, zaustavila su se oba jahača, da svojim konjima pruže odmor.

Sunce se domala spustilo pod obzorje, kad su Martinez i njegov suputnik stigli u selo Cigualan. U selu je samo nekoliko nastanjenih kolibica, jadna nastaništa ubogih Indijanaca, koji se tamo nazivaju »manzosi«, t. j. poljodjelci. Urođenici su tu općenito vrlo lijeni, jer treba da samo sabiru bogatstvo, što ih darežljiva priroda obilato poklanja. Njihova velika lijenost bitno ih razlikuje od Indijanaca visočine, koje sigurno nužda goni na marljivost, kao i od nomada sjevera, koji žive samo

od grabeža i pljačkanja, a ne imaju nigdje čvrstih nastana.

Španjolci su ovdje naišli na vrlo slabo gostoljublje. Indijanci su gledali u njima svoje stare ugnjetavače pa se nisu baš žurili, da im pomognu. Osim toga su pred njima prošla kroz to mjesto druga dva putnika, te su prilično opustošili zalihe hrane.

Poručnik i njegov pratioc nisu polagali osobitu važnost na taj slučaj, jer se takova što često događa.

Martinez i José potražili su utočište pod na polak porušenim zidom, gdje su pripravili svoju večeru, a ta je sastojala od jedne ovčje glave. U tu svrhu iskopali su rupu u zemlju, ispunili ju suvarcima, izmiješanim sa oblutcima, koji dobro čuvaju toplinu i čekali su, da drvo izgori; na žarki pepel stavili su bez dalnje priprave meso, obavito mirisavim lišćem, pa rupu zatvorili granjem i čvrsto nabitom zemljom tako, da zrak nije imao pristupa. Skoro zatim bilo je njihovo pečenje gotovo i oni ga potrošili s velikim tekom, koji je svojstven ljudima, kad su prevalili daleki put. Poslije večere pružili se na zemlju s bodežima u ruci. Kako su bili umorni, nisu ni osjetili, da im je ležaj tvrd, a ni marili za ubode dosadnih maringuina, pa su brzo zaspali.

No Martinez je u nemirnim sanjama opetovao još imena Pablo i Jacopo, jer ga njihovo iščeznuće neprestance uznemirivalo.

III. Iz Cigualana u Tasco.

Drugoga jutra osedlali su i zauzdali konje već rano ujutro. Putnici pošli su opet na polak utrvenim stazama, što su se vijugale ispred njih i jašili put istoka u susret suncu. Početak je prošao vrlo dobro. Da nije bilo šutljivoga držanja poručnika, koje je bilo u velikoj protimbi sa veselošću Joséovom, mogao bi ih svatko smatrati za najpoštenije ljude na svijetu.

Tlo se sve više uzvisivalo. Doskora se pred njima raširila golema visoravan Chilpaningo, na kojoj vlada najljepše podneblje čitavoga Meksika, a pruža se do najudaljenijih granica obzorja. Ovaj predjel, koji sasvim naliči zemljama pod umjerenim pojasom, diže se do na 1500 metara iznad mora te ne pozna ni zagušljive žege nizina ni mrazove krajeva, koji leže visoko. Ostavivši ovu rajsku oazu na desno dospjela su oba putnika u malo selo San Piedro, pa su nakon kratkoga počinka odjašili dalje u maleni grad Tutela-del-Rio.

— Gdje ćemo ove noći spavati? zapitao je Martinez.

— U Tascu, poručniče, odvrati José. To je prema tim selima veliki grad.

— I tamo ćemo naći dobro prebivalište?

— Zaista, pod lijepim nebom i u divnom podneblju. Tamo sunce ne žeže tako silno, kao na morskoj obali. Odavle se ide gotovo neopaženo sve više i više i dopire malo po malo na Popocatepetl, na čijem se vrhu može čovjek smrznuti.

— Kad ćemo stići u brda, José?

— Prekosutra uvečer, poručniče, a s njihovog šljema vidjet ćemo, doduše u velikoj daljini, cilj našega putovanja. O, Meksiko je zlatan grad! Znate li, poručniče, na što sam ovaj čas mislio?

Martinez ne odgovori ništa.

— Pitao sam sama sebe, što se dogodilo od časnika s brika i ratnog broda, koje smo na onom pustom ostrovu iskrcali.

Martinez se lecnuo.

— Neznam! — odvrati mrmljajući.

— Držim, da su ta ohola gospoda jednostavno umrla od glada. Kod iskrcavanja neki su popadali u more, u kojem u onim krajevima ima bijesnih kućaka, zvanih tintoreo; ti se nikome ne smiluju. Santa Maria! Kad bi kapetan Orteva opet uskrsnuo, onda ni nama ne bi preostalo drugo, nego da se uvučemo u trbuh kakvoga kita! Al njegova se glava odveć jako

sukobila s gredom, jer su zatege tako nenadano pukle...

— Hoćeš li šutjeti! izderao se Martinez na njega.

Mornar je zašutio.

— Ovdje su sumnje i dvojbe neumjesne; progovorio je u sebi, a zatim nastavio glasno: Nakon našega povratka nastanit ću se u ovoj divnoj Meksici. Ovdje se lavira između ananasa i banana, a razbijamo se najviše o klisure od srebra i zlata.

— A zašto si postao izdajicom? upitao ga Martinez.

— Zašto ne, poručniče? Tu je po srijedi samo novac!

— Ah! proizusti Martinez prezirno.

— A vi? obrati se José na Martineza.

— Ja?... Kod mene se radilo o činu. Poručnik je htio, da se osveti kapetanu.

— Tako dakle!... opazi José prezirno.

Obojica su si ipak, usprkos raznim poticajima, bili prilično ravni.

— Pazi!... kliknuo je Martinez i zaustavio konja. Što vidim tu dolje?

José se digao u stremenima.

— Nitko nije ovdje, odgovori on.

— Ipak! Vidio sam, kako se je neki čovjek brzo sakrio.

— Utvaranje!

— Ne, ne, vidio sam! ponovi poručnik.

— No kako vam drago, tražite po volji. José nastavi put.

Martinez pođe sam do grma magnolija, čije grane hvataju korjenje čim se taknu zemlje i time stvaraju guste šiprage.

Sve je izgledalo tiho i ostavljeno.

Ujedared ugleda neke ruke spiralu, kako se miče u sjeni.

Bila je to mala zmija, kojoj je glava bila razbijena kamenom, dok se ostalo tijelo trzalo još kao pod utjecajem galvanske struje.

— Ovdje je netko morao biti! klikne poručnik.

Praznovjeran i svijestan si krivnje, Martinez se obazirao na sve strane. Stao je da drhće.

— Tko, tko bi to mogao biti?... šaputao je.

— No, što je? zapita José, koji se sad također približio.

— Nije ništa! odvrati Martinez. Krenimo dalje!

Sad su putnici jašili uz rijeku Mexalu, mali pritok Rio Belsasa. Doskora su im odali neki stupovi dima prisutnost ljudi i oni ugledaju mali grad Tutela-del-Rio. No jer se Španjolcima žurilo, da još prije noći stignu u Tasco, otišli su iz gradića nakon kratkoga počinka.

Put je bio vrlo strm i neravan, tako da su samo korakom, uostalom to je sad bio običajni

hod njhovih konja, išli naprijed. Tu i tamo dizale se po obroncima brda šume uljike. Ne samo tlo nego i toplina i rastlinstvo pokazali su se ovdje bitno različiti prema prije.

Doskora je pao mrak. Nekoliko koraka razdaleko slijedio Martinez svoga vodića Joséa. Ovaj se je u rastućoj tami teško snalazio te kušao da odabere prohodnu stazu, pri čem je izustio mnogu kletvu, sad radi kakvog stršećeg korjena, sad radi kakve grane, koja ga je ošinula po licu, pa bi mogla da utrne njegovu finu smotku, što ju je pušio.

Poručnik je upravljao vazda svoga konja prema onomu svoga pratioca. Mučila ga je tajna grižnja savjesti, iako si nije mogao jasno protumačiti prirodu osjećaja, koji su ga kinili.

Sad se spustila već noć. Jašioci pospješiše korake svojih konja. Ne zadržavajući se, prošli su mala sela Contepec i Ipualu i sretno su napokon prispjeli u grad Tasco.

José je pravo kazao. To je bio velik grad naprama onim naseljima, kojima su do sada prolazili. U glavnoj ulici našlo se štaviše i svratište. Konjušar je preuzeo njihove konje, putnici unišli u veliku sobu gostione, gdje su našli dugačak stol i na njemu već gotova jela.

Španjolci su sjeli za taj stol jedan naprama drugome i trošili večeru, koja je možda izvrsno prijala nepcu urođenika, no evropejski

želudac mogao ju je podnijeti samo, jer su obojica bili vrlo gladni. Sastojala se od ostanaka kokoši s obilatim umakom od zelenoga pimenta, riže s crvenim pimentom i šafranom, stare peradi sa uljikama, oraščićima, lukom, zašećerenim bučama, carbanziosi i portulakom, sve to sa »tortilama«, t. j. malenim kruščima od kukuruznog brašna, ispečenim na kovnim pločama. K tomu su bili posluženi s jednim pićem, a zatim legli na počinak.

Iako ne, kako su željeli, no glad im je bio utažen, a zamorenost ih doskora uljuljala u dubok san.

IV. Od Tasca u Cuernavacu.

Poručnik se prvi probudio kasno u jutro.

— José, ustajte! Moramo krenuti! opomenuo je jedriljara. — Kojim ćemo putem? upita dalje Martinez.

— Ovdje su mi samo dva poznata, gospodine poručniče.

— A koji su?

— Jedan, koji vodi preko Zaculiacana, Tenanciuga i Toluce. Od Toluce do Meksika cesta je vrlo lijepa, jer tamo stižemo već na visove Sierre Madre.

— A drugi?

— Drugi nas put udaljuje nešto malo prema istoku, ali tuda ćemo proći uz krasna brda, Popocatepetl i Icatacihualt. Ovaj je put sigurniji, jer se njime manje prolazi. Krasna šetnja od kojih petnaest milja gotovo ravnicom, koja se samo polagano spušta.

— Samo ne duljim putem i brzo naprijed, opominjao je Martinez. — Gdje ćemo danas prenoćiti?

— Ako prevalimo dvanaest uzala, stići ćemo u Cuernavacu, odvrati José.

Oba Španjolca pošli su u staju, dali osedlati konje i napunili »mochillase« t. j. torbake, pričvršćene o sedlo, sa kolačima od kukuruza, šipkovačama i sušenim mesom, jer je u brdima teško bilo naći hrane. Isplativši račun, uzjašili su konje, na kojima su sjedeli prebačenim nogama i opirući se o desnicu.

Po prvi put ugledali su ovdje hrastovo stablo, drvo dobroga značenja, podno kojega prestaju nezdrava isparivanja nizine. U ovim krajevima, koji leže 1500 metara nad morem, isprepliću se korisne biljke, koje su Španjolci ovdje uveli, otkad su zemlju osvojili, sa tuzemnim biljkama. Na ovoj plodnoj oazi steru se žitarice, jer tu uspijevaju sve kulturne biljke Evrope. Ovdje šušti lišće drveća, koje uspijeva u Aziji i Francuskoj. U cvijetnom sagu livada blista cvijeće istoka uz ljubice, različak i ver-

bene iz umjerenoga pojasa. Na mnogim mjestima dizale su se smolom obilujuće biljke u skupinama, a zrak je nasićen finim mirisom vanilije, koja ovdje uspijeva u sjeni grmova melema i ambre. I oba putnika osjećala se lagodno uz toplinu od 20 do 25 stupnja, koja uvijek vlada u predjelu Ksalupe i Chilpancinga, koji se ovdje općenito naziva »umjerenim krajevima«.

Međutim su Martinez i njegov pratioc stizali sve dalje na visočinu Anahuac, prekoračujući silne brdine, koje se u unutarnjosti Meksika razgranjuju.

— Ah! klikne José, tu je prva od trijuh rijeka, koje moramo do pređemo.

Uistinu, pod njihovim nogama ležalo je, ne baš daleko, duboko usječeno korito rijeke.

— Kad sam poslijednji put putovao ovuda, bila je ova bujica zasušena. Slijedite me poručniče!

Obojica jašili su sad niz stazu, usječenu u hridinama i dospjeli do prevoza, kojim se lako prolazilo.

— To bi bila prva rijeka! rekne José.

— Hoćemo li i druge isto tako lako preći? upita poručnik.

— Posve tako, odvrati José. Kad ove bujice za periode dažda nabujaju, izlijevaju se u malu

rijeku Ikotoluceu, koju ćemo sresti u planinama.

— U toj pustoši nemamo se valjda ničega bojati?

— Ničega, osim možda kojeg meksikanskoga bodeža.

— Pa da, reče Martinez. Kažu, da Indijanci među ovim stanovnicima planina od vajkada dobro barataju bodežima.

— Pa koliko oznaka imadu za svoje omiljeno oružje, dodao je José i nasmijao se, na pr. estogue, verdigo, puna, anchello, beldogue, navaja i drugih. Ta im je svaka riječ brzo na jeziku kao i bodež u ruci. No, Santa Maria, to je vrlo dobro, jer se barem ne trebamo bojati nevidljivih taneta dugačkih karabinera. Ne mogu si ništa gorega zamisliti od toga, da ne znaš, tko te usmrti.

— Koja indijanska plemena nastavaju ove planine? upita Martinez.

— Tko bi izbrojio sve te pasmine, što nastavaju ovaj eldorado Meksika! Pomislite samo na mnoga križanja, poručniče, koja sam brižno proučavao, da poslje sklopim zgodnu i probitačnu svezu. Tu nalazimo Mestike, koji potječu od Španjolaca i Indijanke; Mulate, od Španjolke i crnca; nadalje Moniske od mulatke i Španjolca; Albine od moniske i Španjolca, Tinticlaire od toinstrasa i Španjolke, Love od

indijanke i crnca, Caribuse od Coyota i Lova; Albarazade od Coyta te Indijanke, napokon Mechine od Lova i Coyotke!

Joséovi navodi bili su posve ispravni; kako je poznato, sačinjava za antropološka istraživanja velike poteškoće vrlo dvojbena čistoća pasmina u tim krajevima. Unatoč učenomu čavrljanju svoga pratioca, zašutio je Martinez opet, kako je i prije znao. On se štaviše dragovoljno udaljio od njega, jer ga je njegova prisutnost stala uznemirivati.

Doskora su presijekle druge dvije bujice njihov put. Poručnik zaustavi vrlo iznenađen ovdje svoga konja, jer je računao, da će ga ovdje napojiti.

— Eto, tu sad stojimo kao lađa za tišine od vjetra, kad joj ponestane živeža i vode, rekne José. — No, slijedite me. Pod onim hrastovima i brijestovima potražit ćemo drvo, koje se ovdje naziva »ahuehuelt« te upravo toliko znači kao Petrova brada iznad vratiju krčme. U njegovoj sjeni naći ćemo vazda okrepljivo vrelo, pa ako nam samo vodu daje, ne smijemo, vjere mi, zaboraviti, da je voda vino pustinje!

Jahači su pojašili na slijedeću uzvisinu i doskora našli stablo spomenute vrsti. No vrelo, kojemu su se nadali, presušilo je i, kako se činilo, tek nedavno.

— To je čudnovato, primjeti José.

— Zar ne, to je napadno, reče Martinez i problijedi. — Dakle naprijed, brzo naprijed!

Do mjestanca Cacahuimilehan nisu putnici izmijenili ni riječi. Tu su ispraznili svoje torbake, i krenuli put Cuernavace, dalje na istok.

Okolica je sad bila divlje veličajnosti i odavala orijaške planinske vrhunce, čije bazaltne hridine zaustavljaju oblake, što amo dopiru s Tihog oceana. Na zavoju jedne silne klisure ukazala se već tvrđava Cochicaleho, što su ju sagradili stari Meksikanci, a čiji zaravanjak mjeri devet tisuća četvornih metara. Putnici su pošli prema orijaškome hridovitome čunju, koji nosi onu utvrdu pa je okružen oštrim vrhovima od kamena i prijetećim ruševinama. Sjašili su, privezali svoje konje o stablo jednog brijesta i stali se naporno uspinjati po istupcima glomaznog brda u visinu, jer im je bilo stalo da se pogledom s više točke osiguraju o pravcu putovanja.

Već se približavala noć; sve uokolo gubilo je u sumraku svoje orise i poprimalo fantastične oblike. Stara tvrđava nalikovala je znatno orijaškome biku, koji leži na polak s nepomičnom glavom, i nemirnome Martinezovu pogledu učinilo se, kao da vidi, kako po tijelu sablasne životinje prelijeću nekakve sjene. No o tom je šutio, da opet ne čuje podrugivanja nevjerova-

noga Joséa. Ovaj je polagano koracao stazama brda; no kad je opet zamaknuo za kakvu strešću klisuru, domamili su njegovi usklici: »Santa Maria« i slični i poručnika brzo na to mjesto.

Ujedared digla se silna neka noćna ptica s hrapavim kreštanjem, na svojim teškim krilima u visinu.

Martinez uzmakne.

Kojih tridesetak stopa iznad njega zanjihala se golema hrid na svojoj podlozi, da se to jasno vidjelo. Sad se golemi kamen odriješio i stropoštao munjevitom brzinom i lomljavom, sličnom grmljavini, niz obronak brda, smrvljujući sve na svom putu, u tamnu dubinu, što je zijevala pod njima.

— Santa Maria! viknuo José. — Gospodine poručniče!

— José?

— Ovamo!

Oba su Španjolca opet zastala.

— To je bila strašna kamena lavina! Mislim, da će najbolje biti, da i mi sad opet pođemo dalje; progovori pomorac.

Martinez ga slijedio, a da ne progovori ni riječi i doskora su obojica stigla na donji zaravanjak.

Ovdje je široka brazda označivala kobni put glomazne hridi.

— Santa Maria! klikne José prestravljeno. Naši su konji nestali, smrvljeni, mrtvi!

— Je li moguće?

— Osvjedočite se sami.

U stinu, stablo, o koje su privezali svoje konje, otkinulo se skupa sa konjima.

— Da smo na njima još sjedjeli... primjeti filozofski pomorac.

Martinez se od strave sasvim ukočio.

— Zmija, vrelo, a sad i ova lavina! promrsi on.

Najednoč skoči izbuljenih očiju k José-u.

— Nisi li ovaj čas govorio o kapetanu Ortevi? vikne poručnik drhćućim od srdžbe usnama.

José uzmakne.

— Ne budalite, poručniče! Otpravimo posljednji pozdrav našim konjima i naprijed! Ovdje nije dobro boraviti, kad ovo staro brdo kima sijedom svojom glavom!

Šutećke i velikim koracima žurila su se oba Španjolca dalje i stigli oko polnoći u Cuernavacu; bilo im je nemoguće, da si pribave konje i tako su dojdućega dana krenuli pješke put brda Popocatepetl.

V. Od Cuernavace put Popocatepetla.

Toplina je padala sve više i više; prestala je svaka vegetacija. Nepristupne visine, nazvane »hladni predjeli«, pripadaju potpuno ledenoj zoni. Već su jele ovih mračnih predjela pokazivale svoje ukočene silhoute između hladnih lanaca tih visokih planina i uvijek ređa bivala su vrela u tim pustinjama, koje su većim dijelom sastojale od lomljivih trahita i šupljikavih bademovaca.

Punih šest sati vukli su se mučno poručnik Martinez i njegov pratioc tim groznim putem, ozleđivali si ruke o oštre uglove hridi i noge o šiljato kamenje staza. Doskora ih je zamorenost prisilila, da počinu. José, je izvadio nešto hrane.

— Djavolska misao, da ne slijedimo običajni put! progovori kanoti za se.

Obojica sù se ponadali, da će u Aracopistli, u seocu, sasvim izgubljenom u brdima, naći kakovo prevozno sredstvo, da dovrše svoj put. No kako je bilo veliko njihovo razočaranje, kad ni ovdje nisu našli ništa, istu oskudicu na svemu i k tome još istu odvratnu gostoljubivost, na kakvu su se već namjerili u Cuernavaci. Pa ipak morali su, da svoj cilj postignu!

Sad se je ispod njih digao orijaški vrhunac Popocatepetla u takvu visinu, da su im se pogledi

gubili u oblacima, kad su tražili skrajnji vršak. Put je postao težak da očajaš. Posvuda se otvarali neizmjerni jazovi, a vratolomne staze kao da kolebaju pod nogama naših putnika. Da se snađu, morali su se popeti na jedno gorsko sedlo od 5400 metara visine, koje su Indijanci nazvali »dimećom klisurom« te još i sad pokazuje tragove novih vulkanskih provala. Tamne špilje presijecale su strme obronke brda. Od posljednjeg José-ovog putovanja nove su preobrazbe pobrkale taj pusti kraj tako, da mu se sve činilo strano. I on bi pokatšto zalutao na stazama, koje su se jedva raspoznavale, pa postajkavao da osluškuje, kad bi u utrobi hridovitog orijaša zamnijeli sumnjivi štropoti.

Već se sunce znatno sagnulo. Veliki razdrti oblaci smračivali su atmosferu još jače. Prijetila je kiša s olujom, u kojoj nisu rijetki bili meteori na ovoj visini, koja pogoduje ishlapljivanju vode. Na ovim hridinama nestalo je međutim svakoga traga rastlinstvu, jer su već sizali u predjel vječnoga snijega.

— Ja ne mogu više dalje! rekne napokon José i pade od zamorenosti.

— Uvijek naprijed! odvrati poručnik Martinez grozničavom nestrpljivošću.

Mukla udaljena grmljavina zatutnjela je jazovima Popocatepetla.

— Odnio me đavo, budem li ikad još koracao ovim stazama! uvjerava José.

— No sad ustani i požuri se! opomenuo ga Martinez surovim glasom.

I prisilo Joséa, da dalje stupa nesigurnim korakom.

— I nigdje ljudske duše, da nas vodi! promrsi pomorac.

Tim bolje, odvrati poručnik.

— Vi dakako ne znate, da se Meksikom svake godine povlači tisuće ubojica te da ovi krajevi nisu baš sigurni.

— Tim bolje! oglasi se opet Martinez.

Velike kapi dažda zablistale tu i tamo na klisurama, obasjanim posljednjim sjajem dana, koji je utrnjivao.

— Što ćemo ugledati, kad zađemo za ova brda? upita poručnik.

— Meksiko na lijevo, Pueblu desno, odvrati José, budemo li uopće mogli što vidjeti. No to će biti nemoguće, jer je eto odviše tamno. Pred nama s druge strane leži brdo Icctacihualt, a dolinom vodi vrlo dobra cesta. No hoćemo li do nje uopće doći!

— Naprijed! ne oklijevajmo.

José-ovi navodi bili su točni. Meksikanski zaravanjak jest okružen četverostranim okvirom silnih brdina. Sačinjava prostranu, oblu kotlinu od osamnaest milja duljine, dvanaest

milja širine, dok joj je opseg sedamdesetidvije milje. Velika brda, među kojima se osobito ističu s jugoistočne strane Popocatepetl i Icctacihualt, dižu se okolo naokolo. Kad je putnik jednoč prošao taj visoki pogranični rub, ne nalazi više daljih poteškoća. Već nizbrdice postaje put prohodnijim i naposljetku vodi vrlo dobra cesta u Meksiko, pravcem na sjever. Mjesto umarajućih drvoreda od jablana i brijestova viđamo ovdje ciprese i »šinnese«, nalične našim strmogledima na zapadu, a zasadili su ih još kraljevi dinastije Acteka. Tu i tamo nalazimo obrađena polja ili vrhove s bogatim cvijetnim uresom, dok jabukova, trešnjeva i šipkova stabla ovdje vrlo dobro uspijevaju radi prorijeđenog i suhog zraka ovih visočina.

Sada je među brdima ozvanjala grmljavina strašnom silom. Vjetar i dažd koji su pokatšto bivali jači, samo su još pojačavali jeku.

José je psovao na svakom koraku. Blijed i šutljiv promatrao je poručnik Martinez svoga pratioca zlobnim, ali plahim pogledom, jer je sad u njemu gledao samo poznavaoca svoga zločinstva, kojega bi se rado zauvijek riješio.

U to blistava munja raztrgla duboku tamu. Martinez i José stajali su na rubu ponora!...

Martinez stupio do Joséa. On mu postavi ruku na pleće i reče:

— José, ja se bojim.

— Bojite li se oluje?

— Ne bojim se oluje u zraku, ali se bojim pobune u mojoj duši.

— Ah, vi uvijek još mislite na don Ortevu! Stidite se, poručniče, gonite me na smijeh! odvrati José, ali ga smijeh brzo prošao, kad je ugledao bijesan pogled Martinezov, kojim ga promatra.

Opet je zatutnjio strašan grom.

— Šuti, tiho, José, tiho! kliknuo Martinez, koji kao da se jedva još savlađuje.

— Noć je vrlo zgodna za moralna promatranja! odvrati pomorac. Ako se bojite, poručniče, onda zažmirite i začepite uha.

— Meni se čini, zajeca Martinez, da ondje vidim kapetana... don Ortevu... sa .razmrskanom lubanjom... Tamo... tamo...!

Osvijetljena blijedim svijetlom digla se kojih dvadeset koračaja tamna sjena.

Istodobno zamijetio je José Martineza smrtno blijedog, mračnog pogleda s bodežom u ruci kraj sebe.

— Što je to? vikne pomorac.

Munja jarko osvijetli obojicu.

— U pomoć! klikne José...

No već je na tlu ležalo samo truplo. Kao novi Kain trčao je Martinez krvavom rukom kroz strašno nevrijeme dalje.

Nekoliko časaka poslije sagnula su se dva čovjeka nad truplo pomorca Joséa i rekli:

—To bi bio jedan!

Martinez je lutao kao luđak tamnom pustoši. Otkrivene glave trčao je kroz dažd, koji je lijevao kao iz kabla.

— U pomoć, u pomoć! vikao je, posrtavajući na klizkom kamenju.

Najednoč začuje bijesni šum.

Martinez se osupnuo i začuo, kako se neka bujica ruši u ponor.

Bila je to riječica Ikotolucca, koja se valjala u dubini od pet stotina stopa ispod njega.

Nekoliko koračaja dalje preko rijeke bio mostić od konopa, načinjenih iz agave. Na obim obalama, podržavan sa dva udjelana stupa, titrao je taj mostić kao napeta nit.

Grčevito uhvatio se Martinez za liane i otpuzao bojažljivo na most. S velikim naporom dospio je na protivnu obalu. No tu se uspravila pred njim strahovita sjena.

Martinez uzmakne nijemo natrag i htjede da se vrati na obalu, s koje je netom došao.

No i tu ga prestravila tamna muška spodoba.

Na koljenima se opet odvukao do sredine mosta, sklopivši očajno ruke.

— Martinez, ja sam Pablo! kliknuo je jedan glas.

— Martinez, ja sam Jacopo! zamnio opet drugi glas.

— Ti si izdajica — moraš umrijeti!

— Ti si ubojica — moraš umrijeti!

Dva snažna udarca i oba stupa, koji su podržavali krajeve mostića, srušila su se posječena sjekirama...

Strašan štropot i Martinez se uzdignutih ruku stropoštao u ponor.

— — — — — — — — — — — — — — —

Nešto dalje niz rijeku, gdje se nalazio prohodan prijelaz preko Ikotolucce, sastali se opet časnički zamjenik Pablo i nadmornar Jacopo.

— Ja sam osvetio don Ortevu! reknε Jacopo.

— A ja sam osvetio moju Španjolsku! prihvati Pablo.

Na taj način nastala je meksikanska mornarica. Obije ratne lađe, što su ih izdajice doveli u luku Acapulco, ostale su mladoj slobodnoj državi i postale jezgrom one mornarice, što se pred pol vijeka od prilike usudila, da pokuša oteti Texas i Kaliforniju ispod pomorske vlasti Saveznih Država.

1812